

Чацвер, 18 верасня 1997 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў
у тыдзень
Выдавец — ТАА "Народная воля"
Кошт: у кіёсках і крамах — 2000 руб.,
у індывідуальных гандляроў —
свабодны.

Інтэкс
Галоўнае свабоднае на
заможнасць фірма
"ІНТЕКС"

БелПапер
Крупнейший поставщик бумаги
и картона от шведских и финских
производителей на Беларусь
Тел. (017) 223-28-33

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб Колас

Сонца		
	Усход	Заход
Віцебск	6.36	19.11
Мінск	6.36	19.10
Гомель	6.34	19.06
Малад.	6.47	19.26
Гродна	7.02	19.35
Брэст	7.03	19.35

БУМАГА
ЛІСТЫ (64, А4, А3, 45-80 г/м²)
КАССОВЫЙ РОЛИК
РУЛОН І ЛЕНТА для камп'ютэра
БУМАГА для факсав
Тел./факс (017) 230-78-15

Пейджінгавую сувязь
редакції забезпечыўае
компанія
КОМБІКОМ
пейджінг-сістэма
(017) 222-46-51
(017) 222-46-52

Позиция

Промежуточные депутаты высидели в "болоте" свои полномочия

Людмила МАСЛЮКОВА,
политический обозреватель
"Народной воли"

Комиссия по государственному строительству Палаты представителей Национального собрания завершает разработку законопроекта о статусе депутатов Верховного Совета 13-го созыва, подавших заявления о желании работать в нижней палате нового парламента, но не вошедших в ее состав.

Раскол и последующий за ним разгром законодательного собрания 13-го созыва состоялся девять месяцев тому назад. С его последствиями, однако, так называемые законодательные депутаты и до сих пор. События давно минувших дней нависли помехой в памяти читателей, поэтому приходится их освежать.

Итак, в конце ноября 1996 года из 199 депутатов легитимного представительного органа 110 изъявивших преданность президенту по его указанию были зачислены в кандидатуру Палату представителей. 33 депутата отказались подавать верноподданнические прошения и впоследствии составили группу "непокоренных". 36 депутатов остались в промежуток: желание служить главе исполнительной власти они выразили, но сделали это колеблясь и с опозданием. Они и образовали политическое "болото": ни в палате, ни в оппозиции, а так — на обочине, в кустах, ни то ни сё.

Весной 1997 года президент, за ним послушная Палата представителей, за ней — Комитет по конституции, за ним — Верховный Совет республики наконец лишили депутатов полномочий группы оппозиционных депутатов Верховного Совета 13-го созыва. Ну и те, которые обосновались в "болоте", с непреодолимым терпением ждали решения своей судьбы, не подавая голоса, не высказываясь, делая надежду на вознаграждение за свой нейтралитет.

Дошла наконец очередь и до них. В канун третьей очередной сессии Национального собрания в комиссии по законодательству, возглавляемой неизвестным

своей неуловимо-ненаказуемой ловкостью Анатолием Красущиным, созрел законопроект, возлагающий должное промежуточной формации избранников народа. Надо полагать, народ за долгий срок предельно изжил их имена. Однако нет ни малейшего желания реанимировать всех их персонально, целым списком на страницах "Народной воли". Слишком много места занял бы полный перечень, да и многообразие чести для всех тех, кто столь блестяще воплотил в жизнь принцип "нормальные герои всегда идут в обход".

Разве что поздравить некоторых выборочно с весьма вероятным грядущим обретением полномочий, выслуженных-таки сеной. Впрочем, каждый из них про себя лучше любого журналиста знает, какую цену заплатил за эти полномочия. И так, можно передать привет Николаю Федоровичу Пугачеву, избраннику Гомельско-Новобельского округа №80, все еще генеральному директору производственного объединения "Гомельсклебопром" и члену фракции коммунистов в Верховном Совете 13-го созыва. Николаю Федоровичу в награду за написанное тогда прошение теперь могут пустить в Овальный зал и позволить примоститься на приставном стульчике — с правом совещательного голоса.

Давайте поздравим с близким разрешением судьбы и аграрника — председателя колхоза имени Фалько Александра Николаевича Валахановича из Дзержинского округа №187. Он, как и его соратники по "болоту", впрямь сможет, как записано в законопроекте, "вносить свои предложения и замечания". Другое дело, что более расторопные и ушлые палатники пропустят замечания мимо ушей — была бы соблюдена видимость. В конце концов вся законодательная деятельность Палаты представителей является собой всего лишь мимолетная работа. Если к ней на птичьих правах присоединятся еще без малого сорок депутатов, никакое дополнительное вреда от этого не произойдет.

Хотелось бы упрекнуть и растерявшихся избирателей Мозырского-Южного

округа №105, поскольку к ним как бы возвратились их депутат Владимир Николаевич Здобнов. После девятилетнего "декретного отпуска" палата вернет ему полномочие проводить работу в своем избирательном округе. А то, что генеральный директор акционерного общества "Мозырский нефтеперерабатывающий завод" волей-неволей осуществлял такую работу, живя среди тружеников нефтепереработки, — это, выходит, не в счет.

Законопроект предусматривает возможность пополнения Палаты представителей из числа написавших, но не вошедших. Если кто из нынешних депутатов перестанет, к примеру, устранив президента, его всегда можно будет заменить "задвинемишкой". Потенциальных штрейкбрехеров предстоит, их хватит, чтобы обновить палату на треть.

Выход этого нового обстоятельства навряд ли должен пересмотреть свое поведение некоторые не в меру ретивые палатники. А то слишком распоясались некоторые вроде Сергея Костяна, требовавшие от спикера Анатолия Малюка обещанных президентом, но так и не полученных, житейских благ. Впрочем, храбрость их такого свойства, что при первых же неблагоприятных признаках уйдет в пятки. Уж во всяком случае недовольные не поспеют открыто блокировать легализацию своих смиренных сомнамбулов, хотя иные из образцового резерва непременно со временем станут "молчаливыми" своих коллег.

Непреодолимая опасность вылететь из депутатского кресла сделает шелковыми 110 депутатов. И впрямь будут тише воды и ниже травы Геннадий Алексеевич, Роман Афанасьевич, Станислав Говорухин, Владимир Егоров, Петр Казулин, Алексей Камыш, Вячеслав Кебич, Леонид Рачков, Василий Савочин, Михаил Синигир, Александр Шпилевский... А ведь каждый из них, на взгляд со стороны, в недалеком прошлом был незаурядной личностью, имел здоровое самовлюбие и обладал достоинством.

Тривожно!

"Уроки на белорусской мове будут веселее на белорусской..."

Добры дзень, рэдакцыя газеты "Народная воля".

Калі ласка, надрукуйце мой ліст, нахал свет пасмяяцца над тым, што ў нас творыцца. У першы дзень верасня мая дачка-сямкласніца прыходзіць са школы. Я пытаюся: "Ну, як справы?" "Нармальна, — адказвае, — толькі ўсе прыдметы будуць выкладацца на рускай мове". "Ну, ну, ну, ну?" — зацікавілася. Тады дачка далася: "Не, урокі па беларускай мове і літаратуры будуць веселіцца на беларускай..." "А летас?" — міжволі запытаўся я і кірэгу ўспомніла — год таму толькі руская мова і літаратура былі на рускай мове.

Вось як зніжаюць беларускую мову ў нас, у Бярозавіцкім.

г.Бярозавіцкі, СШ №3.
P.S. За сябе не боюся, а дзіцунку, можа, прыдзецца і на работніцкую мову пераводзіць, таму прашу іх не дрыжэць.

Погода

18 і 19 верасня сохранился облачный с прояснениями погода. Ночью 18 верасня по сучасным дэталі, днём 18 верасня і а тэчэнне сутак 19 верасня месцімі по рэспубліцы — кратковременные дожди. Температура ночью +5...+10, днём +13...+18 градусаў.

Точка зрения

Беларусь выбрала северокорейский путь?

Когда Робеспьер пришел к власти во Франции (Парижская коммуна), он тут же начал физическое уничтожение оппозиции. Придумав ей звучное название "враг народа" и отрубил на гильотине сорок тысяч голов. Французы все же не сдались, быстро смекнули, что к чему, и тут же отрубили голову коммунисту №1 Франции на той же гильотине. И живут они сейчас неплохо, поговаривают.

Бывший уголовный преступник-профессионал по кличке Сталин, сделавшись главным диктатором СССР, всех своих противников убивал, убивал, убивал... Он тщательно и очень продуманно подготавливал вторую мировую войну, а развязал ее руками своего дружка-фашиста Гитлера. И убил еще десятки миллионов людей. Илэз такога тырана, как Пол Пот, краснаго хмхера, руководителя в свое время Камбоджы. Конечно, в абсолютном значении Пол Пот убил значительно меньше своих граждан, чем Сталин. Всего лишь 3.500.000 человек. Но в относительном — больше, так как это половина на всех жителей Камбоджы. Настоящий тиран!

А Северная Корея каких удивительных успехов добилась при Ким Ир Сене? Несмотря на страшный голод, который уже много лет удерживает жизнь северокорейцев, они обожают и Ким Ир Сена, и Ким Чен Ира. Причина здесь проста, как оглобли: всех, кто был недоволен преступным режимом Ким Ир Сена, диктора расстреляли. Одно слово против — и ты покойник!

53 дні знаходзіцца за кратамі павел шарапет

Поразмышляем...

Владимир ЮДИН

Ну и дают журналисты!

Положа руку на сердце: кто в мире слышал о Беларуси до начала президентского правления Лукашенко? Даже российское телевидение, будто делая нам одолжение, одной строчкой цедило о мышиной возне в Верховном Совете республики. Иностранцы корреспонденты высказывали из палатки вусску весточку. Попалили от зависти к коллегам, пытающимся в "горячих точках" СНГ.

А чем потчевали белорусов работники государственных СМИ? Рассказывали об уголовниках, разных "звездах" и прочих добром. Увы! Отечественная журналистика хирела на глазах. Но, к счастью, для пишущей братии, явился Александр Григорьевич — и представители древнейшей профессии остервенело набросились на создателя и себя колхозов и совхозов.

Именно Александр Григорьевич, выражаясь высоким слогом, дал корреспондентам новый импульс для раскрытия творческого потенциала: как они мастерски написали социально-психологический портрет своего кормильца! Соборы ОРТ, РТ и НТВ по Беларуси двумя-тремя телерапортажами сделали себе имидж, отвалили от БТ миллионы зрителей.

Из кожи нам лезут и государственные журналисты, расписывая отсюда — благодетеля народа красными-розовыми красками. И думаете: вот если бы так адвокаты преподнесли суду своих защитников-уголовников! Но куда им до мастеров пера и радиотелеэкранов?

Вопрос по существу: имена каких президентов сегодня на слуху землян? Клинтон, Ельцин и Лукашенко? А кто помогал Александру Григорьевичу стать всемирно известным? Как ни прискорбно — "продажные журналисты желтых издательств газетенок"! Это они подогрели интерес мирового сообщества к "отцу белорусской нации".

Прошел слух, что каждое утро на стол хозяину Кремля ложится информация о положении дел в Беларуси и что у Ельцина на всякий случай под рукой всегда валлод. И вроде Борис Николаевич, случалось, его пачками глотал — вот и пошел слух.

Клинтон тоже начинает рабочий день с ознакомления с обстановкой в стране рыночного социализма. Волнуется: не сбит ли очередной шар с людьми в чистом небе Беларуси. Сколько предприятий национализировал его коллег, у "лихих блох". Выкопал ли из-под земли ворог из фонда Эсэмблея. Кого выявил из новых врагов...

Напереронки мчатся в республику любопытные со всех континентов — чтобы познакомиться с народным президентом, набраться у него ума-разума.

Поговаривают: к нам навестили лыжи несколько вождей африканских племен, мечтающих о верховной власти в своих странах. Неграм не терпится узнать, как директор совхоза, население и территория которого значительно уступают их владениям, сумел стать главой европейского государства.

А ушлиша про объединение коммунистов и националистов, политическая наука мира задремала, словно в эпилептическом припадке.

С замиранием сердца поглядывают на Беларусь и экономисты: чем черт не шутит, да и утрат нос "гнилым капитализмом" по уровню жизни крестьян отец нового гибрида социализма.

А от телевизионных советов Лукашенко зарубежные фермеры лопти искусали: с ними даже министры летучку не могут провестись! И говорят, подумывают о создании у себя колхозов и совхозов.

Белорусские же демократы на дух не переносят Лукашенко и во сне видят, как он — человек честный и порядочный — добровольно уходит с поста президента. Но как же нам без Александра Григорьевича? А кто станет вести сатирико-юмористические телепередачи? Чем заниматься журналистам — снова вернуться к летучим тарелкам и знахарям? Но тогда уж точно отечественная журналистика прикажет долго жить.

Другой вариант развития событий. По указке Запада и ЦРУ "продажные журналисты", скажем, полмесяца и словом не обмолвятся о Лукашенко — будто его уже нет в Беларуси. И Александр Григорьевич будет убежден: Да он покой потерпел! Решит, что враги замыслили какую-то провокацию и... От него всего можно ждать.

Эх, вот если бы эти клеветники писали так, как "самые честные и порядочные"! А почему бы им не пройти курс обучения у Зимова, Ковалевой, Хрушевой, а затем сдать экзамены на профессиональную пригодность известному придворному слуге Пашкевичу? И станут "самыми талантливыми"! Помогут народу страны обрести покой.

Вот я смотрю на порывистые обои в квартире: надо бы купить новые — но за какие шиши? И чтобы отвлечь от мрачных мыслей, включаю отечественное радио и телевидение — обоим через пять минут становится светлыми, от новых не отличить. А стоит увидеть телерапортажи российских соборников по Беларуси и почитать наши независимые газеты — стены буквально чернеют! И ломаю голову — то ли занимаюсь капитальным ремонтом квартиры, то ли с закрытыми глазами слушаю самых-самых(!) придворных журналистов?

Стены чернеют, красно-коричневая плесень проступает.

Приватызация

Два з сямі

Сям лотаў было выставлена на аукцыёне ў Віцебску, які прайшоў днём. І толькі два аб'екты набралі новых гаспадароў, што сведчыць аб падзенні цікавасці да приватызацыі.

Куллена кафе "Сузор'е" за 84 мільёны рублёў. Новы ўладальнік абавязаўся пачаць яго эксплуатацыю ў суме 192 мільёны рублёў, захаваўшы прызначэнне прадпрыемства як кропка грамадскага харчавання, а таксама ўсе рабочыя месцы. Вось такі добры гаспадар папався.

Тры ўдзельнікі змагаліся за права арэнды памяшкання на Маскоўскім праспекце. Набыў яго за 280 мільёнаў рублёў алізн з прадпрыемстваў, які згадзіўся з умовай аўкцыёна стварыць тут прад-

прыемства бытавых паслуг. Хочацца спадзявацца, што яго стане сур'ёзным канкурэнтам у сферы "бытоўкі", якую яшчэ не кранула тут приватызацыя.

А вось тры будынкі і яшчэ два памяшканні не зацікавілі прадпрыемальнікаў. Вядома таму, што ў іх варта ўкладваць вялікія грошы, а перспектыва ў приватызацыі даволі цяжкая. Хто ж будзе ў такім разе рызыкаваць сваімі сродкамі?

Яўген ТАЎТЕНЬ.

Визиты

Иван Антонович в Вене снова станет доказывать, что Беларусь — страна европейская. И демократическая...

Министр иностранных дел Республики Беларусь Иван Антонович, отбывав в Вену, высказался о намерении выступить в Постоянном Совете Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ).

Основной темой его выступления в ОБСЕ станет развитие сотрудничества Республики Беларусь с этой альянсной европейской организацией.

На период пребывания Ивана Антоновича в Вене назначены его встречи с Генеральным секретарем ОБСЕ Джанкарло Арагоней, председателем Постоянного Совета ОБСЕ Ларсом Висснгом, Генеральным секретарем Парламентской ассамблеи ОБСЕ Спенсером

Оливьером и главами делегаций "тройки" ОБСЕ (Швейцария, Дания, Польша). Предполагается и проведение им встречи с главой делегации Люксембурга в ОБСЕ Жаком Сантером, представляющим страну председательствующей в Европейском Совете.

Однако насколько результативным станет визит министра иностранных дел Республики Беларусь Ивана Антоновича, сказать сегодня трудно. Ибо известно отношение лидеров европейских стран, политиков, руководителей общественных организаций к Беларуси, где полируются демократические свободы и права человека, притесняются пресса.

Витольд БОРОВИЦКИЙ.

Перазімуем?

Па словах міністра жылёва-камунальнай гаспадаркі Бярыса Батуры, у кватэрах і хатах зімой будзе цёпла. Заданне па замене цёплых сетак ужо выканана на 83%, па рамонту кацельняў — на 81%. У цэлым, усе цёплавя сістэмы гатовы на 88%. Напэска з запасама паліва, якое ўжо назапашана на ўзроўні дэталі года.

Усё гэта добра, і хацелася б спадзявацца, што ўсё так і будзе, як намяляваў міністр на прэс-канферэнцыі. Але вядома, што самы строгі і справядлівы кантралёр камунальнай — мароз. У народзе нездарма кажуць, што спытае люты, хто ў што абуты.

Было заяўлена таксама, што

болей, як ужо аб'яўлена, не будзе павышацца плата за цэпленне і гарачую ваду. А вось меры да неплаціцельчыцкай расправаўваюцца. Падрыхтаваныя заканадаўчыя акты, дык тая, хто шасць месцаў не плаціць за жыллё і паслугі, будучы высвятляюць у менш прыдатныя кватэры, дзе меней гэтага самых платных выгод. Тая ж, хто прыватызаваў кватэру, будучы карашча адключэннем цяпла і вады. Гарада, як значаваў міністр, злосных неплаціцельчыцка камунальных паслуг не многа, усяго каля трох працэнтаў. А зацікаваюць плацяжы — 30—35 працэнтаў.

Яўген ТАЎТЕНЬ.

Задумаемся!

Чаму Аляксандр Зімоўскі застаўся без памочніка з Масквы? А Павел Шарамет ужо 53 дні ў ізалятары...

Як вынікала з тэлесюжэтаў, падрыхтаваных Беларускім тэлебачаннем, самым "высокамоўным" з групы расійскіх журналістаў у Беларусі Анатоля Адамчука, які нібыта звярнуўся да самага Аляксандра Рыгоравіча, папрасіў апазіцыянаў за "памочніка ўчынка" і, выказаўшы бачанне, выказаў прадуманае сваё права на выключэнне з Беларускім тэлебачаннем. Кемальва агідаваліні не выключалі, што ў Аляксандра Зімоўскага нарэшце з'явіліся добрыя памочнікі. Але ж, як вядома, Адамчук, яўнуўшыся ў Маскву, абверг свае падпісаны "вымушчаны" заявы.

Калі мне даваўся быць у камандзіроўцы ў Літву, то паспрабаваў наведваць следчы ізалятар мясцовага органа ўнутраных спраў (там ён аб'яўлены — гарадскі і рэяны райкам). І падставы на гэты конт былі. Той, хто хоць аднойчы прызначыўся рабіць падонае, "паўторчыць падзігі" і ў другі, і ў трэці раз... Вось аб чым было зусім не лішне паразважаць.

Але ж далейшыя падзеі з

затрыманымі ў кантактаў. Наш службыво абавязак — толькі аўтошчы падслуханых...

Не выключна, што такая ж прапанова магла быць і Паўлу Шарамету. Але ён як "не успрыняў". Таму да гэтай справы нават "хіка" падключалі пасла Радзі ў Беларусі, які спрабаваў паўплываць на падзячэнне на "визы" праз яго маці, Ліюмліу Станіславаўну. А паколькі ў бацькоў Паўла Шарамета, як і ў яго самога, на палобныя просьбы развіцця алмоўнага, то без хадзіліцтваў, якіх асабістых, так і розніч, яму яшчэ даўга сядзець у Гродзенскім ізалятары.

Як паведаміў мне ў аўтарскім вывадцы Гарты Панатаяла, стан здароўя Паўла Шарамета не паляпшаўся. Але яго прыватнае выклікае на допыты, праводзіць следчыя экспе-

Віктар СВІРКО.

Апавяданне

Пароданія мсціўны

(Заключэнне. Пачаток на 3-й стар.)

Праз якіх паўгадзінаў на палворку паявіўся Іван Снайпер, за ім неатароча ступіў Саўчанка, які моўчы дастаў з кішэняў піжмака дзве паўлітры, з вахнісцю паставіў на стол.

— Ого! — міжволі вырвалася ў гаспадары. — Вось табе і ого! — перадражніў Іван Снайпер. — Дубчык, а ну давай нараві чыбулі. І гэта — хлеба! Што ў шабе, вучыцель, хлеба няма?

— Хлеб ёсць. Зарэз... — Дык налівай!

Пакуль гаспадар хадзіў у хату, шукаў хлеб і надзеваў піжмак, Іван Снайпер з Саўчанкам налілі па шклянцы і выпілі. Дубчык тым часам наравіў побач на гародзе ладны пук чыбулі. Затым настала іхняя з гаспадаром чарга выпіць з тых самых шклянак. У бутэльцы засталася нішчэ.

Выпіць баллазе было і стоячы, але, каб кумыш, мабыць, праба было сесці. На гэты раз за столы аднаўдалася Іван Снайпер з Саўчанкам, гаспадар прымусіўся паў грушай, а Дубчык на вошбіле баў вулга, на краі падмурку. Ён не кумыш і ў гутары амаль не ўдзеліўся. Так, калі запітаўшы, адказаў. Але цяпер у яго ні пра што не пыталіся, трое абаві са свамі, і Іван Снайпер усё не супакоўся.

— Прыхаў, папалі! Думае, тут пра яго заб'ю. — Не, яму, падле, таго не даруе...

— А што ты яго зробіш? — спакойна запітаўся Ляўцэўскі. — Солі на хвост насыпіш?

— Ды ўжо алломучу, сабе. — Як? У паэтку напішаш? — з'едліва дапытваўся Ляўцэўскі. — Вунь адзін напісаў, дык з парты выключылі. За пакеці!

— Не, я пісаць не буду! Я яго заб'ю! — не чакаў да сабе вырваўся Іван Снайпер. — А што? Што так гадзіць?

— Такі расхучы. Глязіць, каб штаны не ўпілі. — А і праба, — стрымана абавіўся Саўчанка. — Такому алломучыць, не грэх. Было ў Сібіры, аднаго вертэшка да кедраў тэйке прывязані. Праз месяц знайшлі ад іхнаў шклет. Камары заелі.

— Ага, то ў Сібіры? — зайдрысцю вымавіў Іван Снайпер. — А тут дзе прывязані? Свасе ж і адважжы. Катэрыя сексоты.

— Не усё ж сексоты, — ціха зазначыў Ляўцэўскі.

Хвапе, і ў нас таксама.

Ляўцэўскі не запытаў, толькі прыслушаўся, каб разумеўся. На што намякае? Дубчык заўважыў буй чыны да нават маюга намякту такога хіпталібо, бо за намякам магла быць небеспека ці ё ё блізікі сідгал. Тое, што не магі пасобіла яму ў жыцці, дадо магчымаць скончыць інстытут і нават уступіць у партыю, цяпер вельмі проста магчыма ўспэхаў. Не чакаў інашы падвал пачалася новая палітыка і неаднамо жыць, а там, наварсе, паставіцца да інстытута сексотаў. Могуць тайна аддзячыцца, а могуць і адкрыта сплагнаць. У кожным з гэтых выпадкаў было няўпэўна і неспакоества, гідло і выклікала трывогу. Нарабіў гэты дурныў Хрушчоў верхаў не толькі з кукурузы...

— Снаўчанка зусім зачэраўся. Густаваты прычэмак праглынуў ужо агарод і палворак, накірыў дравы і дахі. Усё навакол сіджа, сіджаў насустрач летняй кароткай ночы. Толькі пад грушанай за хатой чулася стрымана гамана падлітчы людзей да мільціаў ў змроку чарчоныя аганькі іх чыгарот. Адзін, выгнўшы крутую дзю, знік у гародзе за плотам. Іван Снайпер са злосным махаваннем вырваўся.

— Голсе піць! Маюць мь ці засранцы! Гайда голсець!

— Яшчэ ж бутэлька засталася, — напамінуў Ляўцэўскі.

— Тады налівай! Але па аллошній. Вунь Дубчыку, а ты не мала выпіў.

— Ды выпіў я. Можна, голсе? — напёрна абавіўся Дубчык, аднак, пасоўваючыся бліжэй да стала.

— Выпі. І ты, сусед, выпі, — запрапанавав Іван Снайпер Саўчанку. — Там, брат, сіла спатрэбіцца.

— А гарэлкі сіла? — усумніўся Саўчанка.

— А ты думаеш, не? Яны пачынаў заўважыць шырокая навука гаворыць, чытаў.

— Але нучу надора. Ён бы бандыта, — сказаў Ляўцэўскі. Яму, іпаўна, не надта хацелася сідзіць ў даволі сумніўную справу, ды ён не мог устаяць ад напору Івана Снайпера.

— Нам, значыць, па начы негды? Ага? А ім дый было ладшэ. Заўважы нучу шыраваў, каб сіджаў не было. Я ж кажу, мне ішоў прычэмаў гот. Прыхалі трох: гэты Вусаў і з ім жыць да мільціаўны. Касаты — за панягата. Падмілі ўсё аллошны, толькі заснулі. Баўка якрэз пастаўкі ваўзі на станцыю, прыхаў адробі, змюрата, толькі чуні разву, анучы а ляблы разавесіў. Устаяў, ты арыштаваны. І вобсць. Усё перавярнулі, ў дэжурнаў камітэта прывялі. Паліскі шпён! А я, панімаеш, не дужа і спакохався, бо ведаю ж, не шпён, мяне яны не возмучуць. Чаму так думаў, дурныў безгалоўны? Вунь жа вяс, Саўчанка, усё пабралі, табе ж таксама было няшчад гот...

— Дык то ж у трыццаць тэзім, — абавіўся з-за століка Саўчанка. — На ссылку ўсё браці! Стварі, і малых.

— А я ссыку ведаў: на ссылку ці на расстрэл? Сіджаў з работамі ў залечыч, каб вобсцьку не маюцца, а баўку яны ля парота з узнатымі рукамі пад вінтовай трымаў. Баў, гэты Вусаў выпяўся з куржора маю бузвэнуку ў чырвоныя зоркаў. Скажу яны, неку хавасца баўка прапэў, а кірмаў, дужа ён мне падбаўлаў, таў будзвэнаў з маленкімі такімі гузічкімі таксама з зоркачыкі. А я зжмаў да вайсковага прыхільнасці меў, шкада, праз калечтва не дывалася нават да сяржанта высплужыцца.

— Во чаму ты так гімнасцёрку ўпадабаў? Трэці год з плечав не скідшэ, — ціха пасмінуўся Саўчанка.

— А што — паважна. Але не пра тое гаворка. Надазв раз тую будзвэнаўку ў школу, ну маўчы і наліцелі! дай ды даці памераш. Адзін гузік і адарвалі. Баўка ўвечары побачыў і алабрав, кажа: спяраша аблаўшчыку данасі. Крыўдана было, але, думаю, ладна. Ужо хутка даваць тэраўта ладата, дзень. Чырвоны адрей, ужо тады ён пра німае ўспомніць. Выпрашу. Ды во — кукіны, а не дзень адрей. Вусаў гэты маю будзвэнаўку мільціаў янтру адваў, кажа: не дамо польскаму шпёну чырвонаварейскі збор кампраментаўш. Тая будзвэнаўка не ўбяр да гадзі сіджыся.

— Таму ты і снайперам стаў? — сіджаў Ляўцэўскі.

— Не, снайперам не таму. Снайперам гэта па слабасці характэру. У партызанку, як воба асколкам выбыў, ну трохі залечыцца, а тут білаку да немцы распачалі. Загал: усё інваліду ў строй. Якрэз снайпера нашага бікату забіла, вінтова з прычэлам засталася. Каму не аддаць? Усе адмаўляючыся: то не магу, то не умею. Вядома, з простым ружом. Дык камандзір кажа: Івану Ярэшчыну, у яго адно вока справнае, а другога няма, то і прыліпчыць не траба. Будзе бжы намякчымаў кінчыць. Во я і біў, як снайпер. Дух палітаў шпокнуў і аднаго захопніка. Я цяпер памятаў: ранічак на ўзлэску вылез з лодка на танку, уварэцца ў лодку і паказаў бікюка. А я пра сто метрав пад кустом ляжы. Ну я яму і вадзанаў прама пад бікюкаў, та і абвіс у лодку.

— Герой! — напёрна сказаў Ляўцэўскі.

— А ты думаў? Медаль "За адвагу" не кожнаму давалі.

— Ну і камандуў! Ты мае за табой.

— Тады, мабыць, тады яшчэ па каліну і завазлі. А то... Не знаю, які ён цяпер, а тады ладны бугай быў.

— Не думай, не зміраеся. Такім не мізарнеюць, — сказаў Саўчанка.

Яны ладчы выпілі — на гэты раз моўчы, ужо агорнутыя новымі клопатам, які абрынуў на іх гэты наўрысцельны Снайпер. Пасты Ляўцэўскі напёрнаў адлучыўся да плота і зноў вернуўся да століка. Іныміш парам было ўжо і разыхадзіцца, усё ж кульпачка не карошчыня, ды нейкая сіла прымаля іх разам, як змюшчычак небаспечнае справы, якая невадама яшчэ чым скончыцца. І яны ўсе сіджаў за столікам, на якім чымяна шарала газета з адвама паранімі

шклянкімі. Саўчанка нялюка нека саўгануў лодкем і сіджаў кульпачка хлеба, які тут жа паўзе шухач у траве. І дубчы не мог знайсці, пакуль Дубчык не намаваў яго зводдаль на сіджы.

— І каб усё разам! Каб ніхто не сачынуў, — папярэдаў Іван Снайпер.

— А чым мы яго? — праставіцца запітаўся Дубчык.

— А хто чым. Бары кол або камені. Нажа няма!

— Нажа няма, — сказаў Ляўцэўскі без шеню гумару.

— Дык прынясі! Ужо ж у хаце нож ёсць? — Не, няма.

— Ну і хайзства! Нават нажа не маюць. А калі адрэзашь касю?

Дубчык аж дробенкава засмяяўся ад таго ўывавага дасціпу, а можа, усумніўшыся, што ў яго не было нажа. Можна, галы чатыры, як зламаўся баўкаў самаробны, з драўлянымі тронкамі, выкуты ў метастаковай кузні. У сваёй баўбальскай гаспадары Дубчык абжыдзюўся сякерай, праўда, таксама староў і заржаўшым, з няручачы і кароткай раскіданай рукаў. Яшчэ ягонаў баўкаў касалыны вартунык, абжыраў ён папавішч, маўі ўсё даяла яго за няздатны інструмент, ды так і не сабраўся да арышту. Тупаючы марознай зымой ля каліснага сідра, ён усё сіджаў прырыпці — не дзе пахуць, а і таксама ўласнага сачынення, часам бізгулаўся, а часаме гэтым, дужа яно тонка сіджаў. І тосцыў яго ўуў. Ші адмыслова падсхуаў. Як арыштувалі ўначы, дык гэты Вусаў, мабыць, не стрымавіўся, прывітаваў адну, якая на ўсё жыццё ўрздалася ў памяць падлетка-сына: "У калісна добра жыць, што на могілках ляжыць". Баўка тады аж заўмешкаўся з рэдасці ад уваўі да ягонаў творчасці. Тады напёрна ўсё прадаўшы, што і сам хутка ладна на нейкіх могілках і паўмюроча малая ягонка тым дахуці, састарыўшыся сыноку, а так сакера-інвалід з распушчаным тронкам усё будзе сіджаўш. Несмротная сякера.

— Я гэта — па тапор збегав, — ціха прапанаваў Дубчык.

— Даві, толькі хутка! А, ядры яго звер, — няўзсётна!

— Аднак сіджае, — пагаліўся Саўчанка. — А ў мяне ў Кухач усё пайка не скошана...

— Скошці, паспее! Ат, матэры аго, давай разлівай, даг'ем і голсе, — раптам вырваўся Іван Снайпер. — А то... Сумленне не дазваляе.

— Не дазваляе гэтым, дужа яно тонка рэч, — пагаліўся Ляўцэўскі, ужо браватуючы бутэлькаў ад пустаў шклянку.

— Мне голсе, — сказаў Саўчанка.

— Голсе, дык голсе, — ахвотна пагаліўся разліваў.

— Нам болей дастанецца. Ага, вучыцель? — падаўшў Снайпер.

— Што так? Ші брата не шкадаў? Я ж твайго Сяргея во як ўчора помню. Граматыны мужык быў.

— Да, граматыны.

— І дужа паршэйны. Тожа ў калісна заганыў, — сказаў Саўчанка.

— Што ж, такая палітыка была.

— Ну і яго загалі. Каб не крыўдана было, — зноў з нейкім намякам сказаў Саўчанка.

— Каму не крыўдана? — заліўся Ляўцэўскі.

Усё ж яны добра выпілі, і думкі ў іхніх галовах раіліся густа, біталіся словы, што не ў лад з думкамі ішлі з мяжы.

— А ўсё! — і камуністам, і беспартыйным, — няпэўна тлумачыў Саўчанка.

— Мой брат бжы чоны баўшчыя, — пачынаў злавашь Ляўцэўскі. — Гэта яго энкавэдэ-дэнічкі загубілі.

— Ён тут дванаццаць чалавек загубіў, — удакладніў Іван Снайпер, маючы на ўвазе Вусава.

— І яшчэ мае нахабства сколы прывідаўш на гошці. Ші не ведае, што ўсё разбітаў!

— А можа, ён міркуе, што разбітаўталі няправільна. Інакш брата ж — брак у рабоце, — сказаў Саўчанка.

— Мы яму пакажам брак! Я яму самалічна чараполк раскроі! — лютэваў Іван Снайпер, усючыўшы з-за стала. Але ўпаў, зачыніўшыся гукамі за траву, зноў у натуру ўскарыўся на ногі. У той час з паўрагата палворку сунуўся Дубчык з сякерай у руках, акую ў яго адрэзу выхаліў Снайпер.

— Во гэтай сякерай галаву знесі!

Нагледна дэманструючы астатнім, як ён зробіць гэта, Іван Снайпер замахнуўся ў паветры і, сякера, злізеўшы з тронка, недзе тут шпокнуўся ў гародзе.

— Што гэта? Што ты мне прыніс, паскудаў! А ну шукай!

Дубчык моўчы палеў у гарод, поўзаў там пад плотам і ў гравках, але знайсці не мог. Тады Іван Снайпер выламаў бліжні кол з плота, адкінуў на траву рэшту сасохлых лозавых перавязкаў.

— Ён быў ужо на добрым палітку, але, мабыць, не заўважыў таго. Астатнія, адваў, ішэра-дзельная за хто, напёрна, ужо шаті разумець сур'ёзнасці сітуацыі і не адрэзу кінуліся за самалічным камандзірам. Хоць і не стрымалілі яго. Першым з гатоўшчыню скіраваў за Іванам Снайперам Дубчык, після з-за стала ўстаў Снайпер. Ляўцэўскі сіджаў нешта намяшчав на гэзіне ды кінуў і таксама падаўся следам за ўсімі.

— Малыны, не адставаць, не адставаць мне!

Яны выйшлі з палворка на пустаўную ранішнюю вуліцу. Вёска спала, сонца яшчэ не выхалілася з-за лесу, але навакол было ўжо добрае свіданне. Недаўж у хавасца баўка прапэў, а кірмаў, дужа ён мне падбаўлаў, таў будзвэнаў з маленкімі такімі гузічкімі таксама з зоркачыкі. А я зжмаў да вайсковага прыхільнасці меў, шкада, праз калечтва не дывалася нават да сяржанта высплужыцца.

— Во чаму ты так гімнасцёрку ўпадабаў? Трэці год з плечав не скідшэ, — ціха пасмінуўся Саўчанка.

— А што — паважна. Але не пра тое гаворка. Надазв раз тую будзвэнаўку ў школу, ну маўчы і наліцелі! дай ды даці памераш. Адзін гузік і адарвалі. Баўка ўвечары побачыў і алабрав, кажа: спяраша аблаўшчыку данасі. Крыўдана было, але, думаю, ладна. Ужо хутка даваць тэраўта ладата, дзень. Чырвоны адрей, ужо тады ён пра німае ўспомніць. Выпрашу. Ды во — кукіны, а не дзень адрей. Вусаў гэты маю будзвэнаўку мільціаў янтру адваў, кажа: не дамо польскаму шпёну чырвонаварейскі збор кампраментаўш. Тая будзвэнаўка не ўбяр да гадзі сіджыся.

— Таму ты і снайперам стаў? — сіджаў Ляўцэўскі.

— Не, снайперам не таму. Снайперам гэта па слабасці характэру. У партызанку, як воба асколкам выбыў, ну трохі залечыцца, а тут білаку да немцы распачалі. Загал: усё інваліду ў строй. Якрэз снайпера нашага бікату забіла, вінтова з прычэлам засталася. Каму не аддаць? Усе адмаўляючыся: то не магу, то не умею. Вядома, з простым ружом. Дык камандзір кажа: Івану Ярэшчыну, у яго адно вока справнае, а другога няма, то і прыліпчыць не траба. Будзе бжы намякчымаў кінчыць. Во я і біў, як снайпер. Дух палітаў шпокнуў і аднаго захопніка. Я цяпер памятаў: ранічак на ўзлэску вылез з лодка на танку, уварэцца ў лодку і паказаў бікюка. А я пра сто метрав пад кустом ляжы. Ну я яму і вадзанаў прама пад бікюкаў, та і абвіс у лодку.

— Герой! — напёрна сказаў Ляўцэўскі.

— А ты думаў? Медаль "За адвагу" не кожнаму давалі.

— Ну і камандуў! Ты мае за табой.

— Тады, мабыць, тады яшчэ па каліну і завазлі. А то... Не знаю, які ён цяпер, а тады ладны бугай быў.

— Не думай, не зміраеся. Такім не мізарнеюць, — сказаў Саўчанка.

Яны ладчы выпілі — на гэты раз моўчы, ужо агорнутыя новымі клопатам, які абрынуў на іх гэты наўрысцельны Снайпер. Пасты Ляўцэўскі напёрнаў адлучыўся да плота і зноў вернуўся да століка. Іныміш парам было ўжо і разыхадзіцца, усё ж кульпачка не карошчыня, ды нейкая сіла прымаля іх разам, як змюшчычак небаспечнае справы, якая невадама яшчэ чым скончыцца. І яны ўсе сіджаў за столікам, на якім чымяна шарала газета з адвама паранімі

— Трэба пачынаць вайдзе. У дэваць аўтобус, — палітумачыў Саўчанка. Іван Снайпер пагаліўся.

— Правільна! Бы пры шашы ў заасадзе.

Яны адшліся па другі бок пыльнай дарогі і спыніліся ля канаваў. Нядоўга вулічная працягла палобна сіджа іх пасля бясонне ночы, і Дубчык першы сёў на зямлю за канаваў. За ім на дробную, зашпакіную курамі траўку апушчыў Іван Снайпер і астатнія. Побач Снайпер паклаў свой інструмент збоўства — кола.

— Я яму як уржэў! — гразіў ён. — А вы не зваўіце. Як упадзе, адрэзу насасці. Галоўнае, каб усё разам. Мы яму пакажам эпірэсію... А закурыйці! Ші ёсць у каго закурыйці?

Усё, аднак, маўчалі, адвацца, курыны ні ў кога не было. Тады Іван Снайпер выламаў і сіджаў. Мабыць, траба было пачынаць, зрабь сваю справу, а затым ужо абаві пра курыны ці яшчэ што.

— У 1914 г. пачаўся Венскі кангрэс, які завяршыў войны суара-паліскай дэяржэ з напаліўскай Францаў. Перамога ладзілася кала готу ў абстаноўку бесперапынных баўлэ, карнаваў і тэатральных прэзэнтацыў. "Кангрэс скачы, але не рукашца наперад", — сказаў аўстрыйскі дыпламат князь да Лінь, і гэтыя словы сталі крылатымі... Між іншым Расія як узлельны перамогаў мела на мошэ далучыцца да сабе амаль усе польскія зэмлі, аднак ён гэта не ўдалося.

У 1919 г. у Мінск прыхаў Юзаф Пілсудскі, маршал Войска Польскага, які ў 1918—1922 г. знахаліўся на чале Польскай адноўленай дэяржэ. Прадстаўніў Юзаф ПНР прасіў ў Пілсудскага палітыкі. Нягледзячы на жаданне старшых польска-беларуска-алітоўскай фелэрацыі, ён так і не змог зрабь гэтага — з-за супраціўлення пэўных сіл у Польшчы.

У 1934 г. СССР быў прыняты ў Лігу нацый пры 39 галасав "за", 3 "супраць" (Нідэрланды, Португалія, Швейцарыя) і 7, якія ўстры- заліся. Над светам навясла паргроз фашызму, і Ліга нацый халела займець шане прадухіліць баўлэ.

У 1947 г. было створана ЦРУ — галоўны орган разведвальнай службы ЗША, папараліжаны неспадарна прэзідэнт краіны палітыкі абавязку публічна рабьш справаліваў аб свайх раскода- дах. Але не толькі ЦРУ займалася тады свае "вочы" і "галасы". Існуе некалькі выданьняў кніжкі з красамалюнай назвай "ЦРУ вачыма амерыканцаў".

У 1973 г. беларускаму скульптару Заіру Азгору прывосена ганаровае званне "Народны мастак СССР". А за 30 год да гэтага ён атрымаў такое званне ў сабе на радзіме ("Народны мастак Беларусі"). Зараз нашы мастакі, арысты- ты, літаратары усё часцей шукаюць прызнанні сваёй талентаў па ме- жамі краінаў: у сабе дома, мідручы- кам па ўсім, нны зрабіліся непатраб- нымі. А на Жыўайці і куды лурэ...

У 1979 г. у Мінску пачаўся Усеаюсны конкурс музыкатаў выхадцаў на дэваць драўляных інструментаў. Надаўна, што ў нас! Бо "дука беларускай" жывай дэваць "судар" — для беларусаў не толькі музычныя інструменты, але і знаквы сімвалы нацыянальнай культуры і духоўнага адраджэння.

А ў 1987 г. у Варшаве аджыраў 30-ты фестываль сучаснай музыкі "Варшавская восеннь". Хоць і гарматы ўвосьнен гар- чаць, але, як бачым, і музы — не маўчыць!

Зміцер ВІШНЕЎ.

Яны ішэра-дзельная за хто, напёрна, ужо шаті разумець сур'ёзнасці сітуацыі і не адрэзу кінуліся за самалічным камандзірам. Хоць і не стрымалілі яго. Першым з гатоўшчыню скіраваў за Іванам Снайперам Дубчык, після з-за стала ўстаў Снайпер. Ляўцэўскі сіджаў нешта намяшчав на гэзіне ды кінуў і таксама падаўся следам за ўсімі.

— Малыны, не адставаць, не адставаць мне!

Яны выйшлі з палворка на пустаўную ранішнюю вуліцу. Вёска спала, сонца яшчэ не выхалілася з-за лесу, але навакол было ўжо добрае свіданне. Недаўж у хавасца баўка прапэў, а кірмаў, дужа ён мне падбаўлаў, таў будзвэнаў з маленкімі такімі гузічкімі таксама з зоркачыкі. А я зжмаў да вайсковага прыхільнасці меў, шкада, праз калечтва не дывалася нават да сяржанта высплужыцца.

— Во чаму ты так гімнасцёрку ўпадабаў? Трэці год з плечав не скідшэ, — ціха пасмінуўся Саўчанка.

— А што — паважна. Але не пра тое гаворка. Надазв раз тую будзвэнаўку ў школу, ну маўчы і наліцелі! дай ды даці памераш. Адзін гузік і адарвалі. Баўка ўвечары побачыў і алабрав, кажа: спяраша аблаўшчыку данасі. Крыўдана было, але, думаю, ладна. Ужо хутка даваць тэраўта ладата, дзень. Чырвоны адрей, ужо тады ён пра німае ўспомніць. Выпрашу. Ды во — кукіны, а не дзень адрей. Вусаў гэты маю будзвэнаўку мільціаў янтру адваў, кажа: не дамо польскаму шпёну чырвонаварейскі збор кампраментаўш. Тая будзвэнаўка не ўбяр да гадзі сіджыся.

— Таму ты і снайперам стаў? — сіджаў Ляўцэўскі.

— Не, снайперам не таму. Снайперам гэта па слабасці характэру. У партызанку, як воба асколкам выбыў,